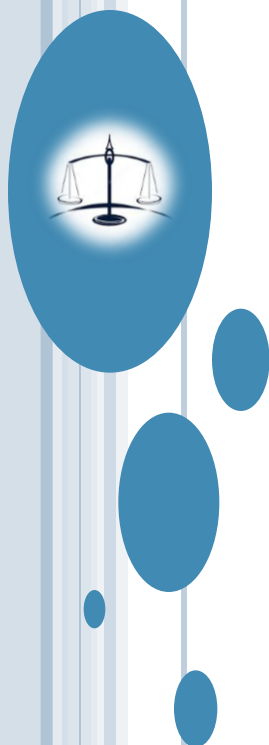

สรุปเข้ม
กฎหมาย

หลักกฎหมายท่อม ๑ ภาคอาญา

ชาคริต กู้มานะชัย

V. ๑/๒๕๖๘

๒๐๐.-

"การอำนวยการหรือปฏิบัติการทางด้านความยุติธรรม และทางด้านกฎหมายนั้นไม่ว่าทหารหรือพลเรือนก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสุข ความสงบและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และประชาชน หน้าที่ของศาลทหาร ตุลาการศาลทหารก็มีระบุไว้แล้วในกฎหมายแต่ทหารนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและมีการจัดตั้งเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่แล้วทางทฤษฎี มนุษย์เราก็สามารถจะทำความผิดได้ หรือมีความผิดเพราะฉะนั้นไม่ว่าจะอาญาทหารหรือวินัยทหารก็ต้องมีการรักษา มีการให้ความยุติธรรมและมีการแก้ไขในการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องของผู้กระทำความผิด เพราะฉะนั้น การอำนวยการยุติธรรมขั้นตอนที่ถูกต้องก็ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในด้านกฎหมายตลอดจนมีความเข้าใจในชีวิต ในสังคม หรือในอุดมการณ์ของชาติเพราะว่ากฎหมายนั้น ใช้ให้ถูกก็ดี ใช้ให้ไม่ถูกก็เสียมาก เพราะฉะนั้นท่านเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีวุฒิภาวะแล้ว ก็ย่อมพิจารณาออกมาว่า อะไรควร อะไรไม่ควรและนำกฎหมายไปใช้ให้ถูกต้องเพื่อระงับทุกข์ แก้ไขในเรื่องที่ไม่ถูก หรือมีบทพิพากษาให้เกิดความยุติธรรมได้"

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่คณะผู้พิพากษา และตุลาการศาลทหาร ณ พระที่นั่ง
อัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

คำนำ

สรุปเข้มหลักกฎหมายเทอม ๑ ภาคอาญาพร้อมกฎหมายพิเศษฉบับนี้ ผู้เขียนได้นำเอาผลงานเขียนเดิม “คู่มือเตรียมสอบ เนติบัณฑิต : ขาอาญา” มาพัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้รวมเฉพาะสาระสำคัญในส่วนของกฎหมายอาญาไว้ด้วยกัน สกัดเอาเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่สนามสอบ ระดับต่าง ๆ นิยมนำมาออกเป็นคำถามเพื่อทดสอบความรู้ควบคู่ไปกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่สำคัญเพื่อให้เป็นปัจจุบัน ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือสรุปเข้มหลักกฎหมายเทอม ๑ ภาคอาญาเล่มนี้เล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาและผู้สนใจอย่างแท้จริง

ชาคริต กุ์มานะชัย
ผู้เขียน / ผู้รวบรวม / ผู้เรียบเรียง
กรกฎาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

กฎหมายอาญา

มาตรา ๑-๕๘ และ ๑๐๗-๒๐๘

๕

มาตรา ๕๙-๑๐๖

๖๖

มาตรา ๒๐๙-๒๘๗ และ ๓๖๗-๓๙๘

๙๒

มาตรา ๒๘๘-๓๖๖

๑๕๑

กฎหมายอาญา

มาตรา ๑-๕๘ และ ๑๐๗-๒๐๘ (๑ ข้อ)

มาตรา ๒ การใช้กฎหมายอาญา

บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญา เมื่อขณะกระทำนั้น การกระทำของบุคคลดังกล่าวมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดและได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับความผิดนั้นไว้ด้วย ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด และ ไม่มีผลย้อนหลังเป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิด ถ้าเป็นคุณสมบัตินำมาใช้ย้อนหลังได้

มาตรา ๓ กฎหมายขณะที่กระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลัง กรณีที่กฎหมายมีลักษณะที่แตกต่างกัน แยกพิจารณาได้เป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. กรณีคดียังไม่ถึงที่สุด ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าในทางใด

๒. กรณีคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้ากฎหมายที่บัญญัติขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ปัจจุบัน ต้องกำหนดโทษหรือเปลี่ยนโทษใหม่ดังนี้

๒.๑ ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรืออยู่ระหว่างการรับโทษ และโทษที่พิพากษาหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ศาลต้องกำหนดโทษใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง

๒.๒ ถ้าผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาประหารชีวิต และกฎหมายที่บัญญัติใหม่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิต ให้ศาลลดการประหารชีวิตและเปลี่ยนเป็นโทษสูงสุดตามที่กฎหมายที่บัญญัติใหม่กำหนดไว้

มาตรา ๔-๑๗ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายอาญา

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย

การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

๑. ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร (มาตรา ๔ วรรคแรก)

ผู้ใดได้กระทำการใดๆ จนครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดทางอาญาในฐานใดฐานหนึ่งในราชอาณาจักรไทยแล้ว (ราชอาณาจักร หมายถึง พื้นดิน พื้นน้ำ พื้นฟ้า และให้รวมถึง ระยะ ๑๒ ไมล์ทะเลแต่ไม่รวมถึง ๒๐๐ ไมล์ทะเลอันเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะและสถานทูตในต่างประเทศ) แม้ผลของการกระทำจะเกิดขึ้นที่ใดก็ตาม ถือว่า ผู้นั้นมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายไทย

๒. ความผิดเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทย (มาตรา ๔ วรรคสอง)

ความผิดที่เกิดขึ้นในเรือไทย หรืออากาศยานไทยที่อยู่ (จอด)นอกราชอาณาจักร ให้ถือว่ากระทำความผิดนั้นได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร

มาตรา ๕ ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักรโดยผู้กระทำประสงค์ให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นนั้นควรเกิดในราชอาณาจักรหรือย่อมจะเล็งเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

ในกรณีการเตรียมการ หรือพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แม้การกระทำนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ถ้าหากการกระทำนั้นจะได้กระทำตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่า การเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

การกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง หมายถึงการกระทำที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของความผิดได้กระทำลงในราชอาณาจักรหรือผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร เช่น ออกเช็คในประเทศไทยเพื่อให้ผู้ทรงเช็คนำเช็คไปเรียกเก็บเงินที่ธนาคารเจ้าของเช็คซึ่งอยู่ต่างประเทศ ธนาคารเจ้าของเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ถือว่าส่วนหนึ่งของความผิดได้กระทำลงในราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์มีอำนาจสอบสวนได้,ลักพาตัวข้ามชายแดน,พรากผู้เยาว์จากประเทศไทยไปต่างประเทศ เป็นต้น

มาตรา ๕ วรรคสอง เป็นกรณีของการเตรียมการ หรือ พยายามกระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ซึ่งหากกระทำไปจนความผิดสำเร็จแล้วผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร เช่นนี้ การเตรียมการ หรือพยายามกระทำความผิด ให้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร เช่น ขนน้ำมันเตรียมเผาบ้านจากชายแดนเพื่อมาลงมือในประเทศไทย , เขียนจดหมายหมิ่นประมาท ณ สถานทูตไทยในต่างประเทศแล้วส่งมาถึงผู้รับในประเทศไทย เท่ากับว่าผลเกิดในราชอาณาจักรแล้ว ดังนั้น หากการเตรียมการ หรือพยายามกระทำความผิด ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดเสียแล้ว การกระทำนั้นก็ไม่เข้าเงื่อนไขตามวรรคสองนี้ เช่น เตรียมลักทรัพย์ , เตรียมฆ่า เป็นต้น

มาตรา ๖ ความผิดใดที่ได้กระทำในราชอาณาจักรหรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็นตัวการด้วยกัน ของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่าตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร

ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักรในความผิดตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ จะ “ถือว่า” ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน กระทำความผิดในราชอาณาจักรได้ ต้องปรากฏว่า ความผิดหลักได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือที่กฎหมายนี้ถือว่าเกิดขึ้นในราชอาณาจักร และเมื่อเข้ามาตรา ๖ แล้วจะไม่เข้ามาตรา ๗ และมาตรา ๘ ซึ่งเป็นเรื่องของการ กระทำผิดนอกราชอาณาจักรในบางฐานความผิดเท่านั้น แต่มาตรา ๖ เป็นเรื่องกระทำความผิดในความผิดหลักเกิดขึ้นในราชอาณาจักรทุกฐานความผิด

มาตรา ๗ - ๙ อำนาจการพิจารณาคดีของศาล

อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลไทยสำหรับ “ความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร” ซึ่งมีข้อสังเกตเป็นพิเศษว่า ในมาตรา ๗ (หลักธงไทยอำนาจสากล) มาตรา ๒๘๓ ทวิ และมาตรา ๒๘๙ ไม่เข้ามาตรา ๗ (๒ทวิ) ดังนั้น การพาผู้อื่นไปเพื่ออนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของตนเอง ไม่เข้าหลักเกณฑ์การลงโทษสากล

ส่วนในมาตรา ๘ (หลักบุคคล) กำหนดให้ต้องมีการ “ร้องขอ” เสียก่อนศาลถึงจะพิจารณาคดีให้ได้ สำหรับในมาตรา ๙ เป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย ซึ่งจะเป็นผู้มีสัญชาติใดก็ได้ กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรในความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับผู้ดำรงตำแหน่งไปกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของตน “ไม่ใช่เรื่องความผิดต่อเจ้าพนักงาน” เช่น ฎ.๑๐๓๕/๒๕๖๔ อุบตไทยทำผิดในหน้าที่ในตำแหน่งราชการของประเทศสยามในเมืองต่างประเทศ กฎหมายถือเหมือนหนึ่งว่า จำเลยกระทำความผิดนั้นในสยามประเทศ แลทั้งเวลานี้จำเลยอยู่ในกรุงสยาม ศาลฎีกาตัดสินว่า ศาลสยามมีอำนาจพิจารณาพิพากษาลงโทษได้

ที่น่าสนใจคือ มาตรา ๙ บัญญัติรวมความผิดตามมาตรา ๒๐๕ ฐานทำให้ ผู้ต้องขังหลุดพ้นโดยประมาทไว้ ต่างกับมาตรา ๘ ที่รวมเอาความผิดที่กระทำโดย “เจตนา” ไว้ทั้งหมดเท่านั้น และในมาตรา ๙ นี้กฎหมายไม่ได้กำหนดเหมือนเช่นมาตรา ๘ กล่าวคือ ไม่ต้องให้บุคคลใดมาร้องขอ แม้ไม่มีผู้ใดร้องขอ ศาลก็มีอำนาจลงโทษได้ (เมื่อมีคดีมาสู่ศาล)

มาตรา ๑๐ - ๑๑ อำนาจการพิพากษาคดีของศาล

อำนาจในการลงโทษโดยศาลไทยที่มีต่อผู้กระทำความผิดซึ่งศาลต่างประเทศได้มีคำพิพากษาลงโทษไปแล้ว แยกพิจารณาดังนี้

๑. ความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา ๑๐ บัญญัติว่า มาตรา ๗(๒) (๓) มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ไม่รวมมาตรา ๗(๑) (๑/๑) (๒ทวิ) ซึ่งทำให้ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ศาลไทยลงโทษซ้ำได้

ถ้าศาลต่างประเทศได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ “ปล่อยตัว” หรือมีคำพิพากษาให้ “ลงโทษผู้นั้น และผู้นั้นได้พ้นโทษ” แล้ว ห้ามไม่ให้ศาลไทยลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นอีก แต่ไม่รวมถึงกรณีศาลต่างประเทศสั่งปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหนีประกันมา

ฎีกาที่ ๔๙๐๑/๒๕๕๕ ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษจำเลยข้อหาค้าประเวณี แต่คดีนี้จำเลยกระทำความผิดข้อหาเป็นรัฐจัดหาซึ่งบุคคลใดเพื่อการอนาจาร และเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีเป็นคนละข้อหา และการกระทำต่างกัน การห้ามมิให้ลงโทษจำเลยในราชอาณาจักรตาม ป.อ. มาตรา ๑๐ ต้องเป็นการลงโทษเพราะการกระทำเดียวกัน คือ เมื่อลงโทษข้อหาใดในต่างประเทศแล้วจะลงโทษข้อหาเดียวกันซ้ำในราชอาณาจักรอีกไม่ได้

๒. ความผิดเกิดขึ้น หรือถือว่าเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ตามมาตรา ๑๑ ถ้าผู้กระทำความผิดได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ศาลไทยจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว แต่ถ้าผู้กระทำความผิดได้ถูกฟ้องในต่างประเทศเพราะรัฐบาลไทยร้องขอแล้ว กฎหมายห้ามไม่ให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า (๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอื่นถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ (๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

ฎีกาที่ ๙๙๕๕/๒๕๕๘ ขณะเกิดเหตุ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งให้นำมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมยังไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ เป็นบทบัญญัติที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความด้วย ประกอบกับ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มิได้มีบทเฉพาะกาลให้นำมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อน พ.ร.บ.ดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การตีความกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด จะขยายความไปถึงคดีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวใช้บังคับโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดอันจะเป็นผลร้ายแก่จำเลยหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อความรับผิดชอบของบุคคลในการรับโทษทางอาญา ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง กรณีจึงนำมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ มาใช้ย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ อายุความการฟ้องคดีอาญาแก่จำเลยที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สอบสวนแล้วมีมติแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลย จึงต้องพิจารณาตามความใน ป.อ. มาตรา ๙๕ เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และ ๘๖ ที่โจทก์ฟ้องมีอายุความยี่สิบปีนับแต่วันกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๑) การที่โจทก์ฟ้องและได้ตัวจำเลยมาดำเนินคดีนี้เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เกินกว่ายี่สิบปีนับแต่วันกระทำความผิดแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

ฎีกาที่ ๑๗๙๐๕/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ ซึ่งขณะนั้น พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งให้นำมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมยังไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ เป็นบทบัญญัติที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความด้วย ประกอบกับ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มิได้มีบทเฉพาะกาลให้นำมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ มาใช้บังคับแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ดังนี้ การตีความกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด จะขยายความไปถึงคดีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวใช้บังคับโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดอันจะเป็นผลร้ายแก่จำเลยหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อความรับผิดชอบของบุคคลในการรับโทษทางอาญาตาม ป.อ.

มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง กรณีจึงนำมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาใช้ย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ อายุความการฟ้องคดีอาญาแก่จำเลยที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนแล้วมีมติว่าจำเลยมีความผิดอาญา จึงต้องพิจารณาตามความใน ป.อ. มาตรา ๙๕ เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี จึงมีอายุความสิบห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๒) โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ เกินกว่าสิบห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดแล้วคดีโจทก์จึงขาดอายุความ

ฎีกาที่ ๑๕๒๔๑/๒๕๕๗ ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ได้มี พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓ ยกเลิก พ.ร.บ.มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.๒๕๔๐ แม้ความผิดฐานสมคบและรับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ซึ่งเด็ก ที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษ ยังคงเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ โดยให้ถือว่าเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา ๖ และมาตรา ๙ ก็ตาม แต่องค์ประกอบความผิดตามกฎหมายใหม่ต้องเป็นการกระทำ “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” โดยมาตรา ๔ นิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาข่มขืน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับต้อวาระเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ฟ้องโจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดดังกล่าวด้วย เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องโดยไม่ปรากฏว่าการกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ เป็นการกระทำ “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ตามที่กฎหมายใหม่บัญญัติไว้ ฟ้องโจทก์จึงขาดองค์ประกอบความผิด ไม่อาจฟังลงโทษจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ตามกฎหมายใหม่ได้ เป็นกรณีที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังให้การกระทำตามฟ้องไม่เป็นความผิดต่อไป จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ จึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง

ฎีกาที่ ๒๑๓๗/๒๕๕๗ ป.อ. มาตรา ๓๓๒ (๒) ให้อำนาจศาลสั่งให้โฆษณาคำพิพากษาเท่านั้น มิได้มีกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งให้โฆษณาคำขอภัยด้วย การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ ๒ โฆษณาคำขอภัยโจทก์จึงเป็นการลงโทษจำเลยที่ ๒ นอกเหนือจากโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ต้องห้ามตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

ฎีกาที่ ๓๑๐/๒๕๕๗ ตาม ป.อ. มาตรา ๓ แบ่งการบังคับใช้กฎหมายได้ ๒ กรณีคือ กรณีที่คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณา ศาลมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลย หากศาลบังคับใช้แล้วคู่ความไม่เห็นด้วยต้องอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านไปยังศาลสูง ส่วนอีกกรณีหนึ่งตามมาตรา ๓ (๑) กฎหมายที่แก้ไขใหม่บังคับใช้เมื่อคดีถึงที่สุดไปแล้ว คดีของจำเลยที่ ๑ เข้ากรณีแรก เนื่องจากกฎหมายแก้ไขใหม่ขณะคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษาว่ากฎหมายใหม่ไม่เป็นคุณ

คงใช้กฎหมายขณะกระทำความผิด หากจำเลยที่ ๑ ไม่เห็นด้วยก็ต้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค ๖ เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่ฎีกา จำเลยที่ ๑ ไม่มีสิทธิร้องขอให้พิจารณาคดีอีก เพราะกรณีตามมาตรา ๓ (๑) เป็นกรณีที่คดีถึงที่สุดก่อนที่จะมีกฎหมายแก้ไขใหม่ออกบังคับใช้ คำร้องของจำเลยที่ ๑ จึงไม่เข้าเงื่อนไขที่ร้องขอให้ศาลกำหนดโทษจำเลยที่ ๑ ใหม่ได้

ฎีกาที่ ๒๘๐๙/๒๕๕๖ การจะนำโทษตามกฎหมายที่ใช้ภายหลังกระทำความผิดมากำหนดโทษใหม่ในคดีที่คำพิพากษาถึงที่สุดแล้วนั้น จะต้องปรากฏว่าโทษที่กำหนดตามคำพิพากษาถึงที่สุดหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษจำเลยทั้งสองฐานร่วมกันจำหน่ายเหโรอื่นให้จำคุกตลอดชีวิต แล้วลดโทษให้จำเลยที่ ๑ กึ่งหนึ่ง คงจำคุก ๒๕ ปี การกำหนดโทษตามคำพิพากษาดังกล่าวจึงอยู่ในระหว่างโทษตามบทบัญญัติกฎหมายที่แก้ไขใหม่ ซึ่งกำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต ถือไม่ได้ว่าโทษที่กำหนดตามคำพิพากษานหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง กรณีไม่อยู่ในเกณฑ์ ป.อ. มาตรา ๓ (๑) ที่ศาลจะกำหนดโทษให้จำเลยทั้งสองใหม่ได้

ฎีกาที่ ๕๔๔๕/๒๕๕๒ แม้เหตุที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรแต่เห็นได้ว่าจำเลยมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือย่อมจะเล็งเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร เพราะเรือที่รับช่วงน้ำมันจะต้องนำน้ำมันของกลางไปจำหน่ายให้แก่เรือที่ทำการประมงในทะเลอาณาเขตซึ่งอยู่ในเขตราชอาณาจักรไทย กรณีต้องด้วย ป.อ. มาตรา ๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า การพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แม้การกระทำนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ถ้าหากการกระทำนั้นจะได้กระทำตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักรให้ถือว่ากระทำความผิดได้กระทำในราชอาณาจักร และการพยายามกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๙ มาตรา ๒๗ กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดซึ่งถือเสมือนเป็นความผิดสำเร็จโดยมีโทษเช่นเดียวกับความผิดสำเร็จ จำเลยจึงมีความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๙

ฎีกาที่ ๔๙๐๕/๒๕๕๘ การจะถือว่าความผิดใดได้กระทำในราชอาณาจักรตาม ป.อ. มาตรา ๕ ต้องปรากฏว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักรหรือผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องระบุว่าเหตุทุกข้อหาเกิดในราชอาณาจักรที่บริเวณ ตำบลใดไม่ปรากฏชัด อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร แต่ตามทางนำสืบของโจทก์ได้ความว่าเหตุเกิดในเขตต่อเนื่องของประเทศไทยไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดของความผิดได้กระทำในราชอาณาจักรและผลแห่งการกระทำก็ไม่ได้เกิดในราชอาณาจักรตาม ป.อ. มาตรา ๕ แต่อย่างใด จะถือว่าจำเลยกระทำความผิดในราชอาณาจักรไม่ได้

ฎีกาที่ ๓๑๒/๒๕๕๘ ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง ทำให้ปราศจากเสรีภาพเพื่อให้ผู้อื่นทำการค้าประเวณีตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๑๒ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่เกิดขึ้นในประเทศดินมาร์กนอกราชอาณาจักร จำเลยที่ ๓ ผู้กระทำความผิดเป็นคนไทยและผู้เสียหายทั้งสองได้ร้องขอให้ลงโทษ จำเลยที่ ๓ จะต้องรับโทษในราชอาณาจักรและศาลไทยจะลงโทษได้เฉพาะความผิดต่อเสรีภาพตามมาตรา ๓๐๙ และมาตรา ๓๑๐ ประกอบมาตรา ๘ ตาม ป.อ. เท่านั้น

ศาลฎีกาต้องตีความกฎหมายทางอาญา โดยเคร่งครัด จะขยายความมาตรา ๘ ไปไกลว่า กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายพิเศษเฉพาะเรื่องอันมีโทษหนักขึ้นตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๑๒ หาได้ไม่ และมาตรา ๑๒ นั้นเองไม่ได้บัญญัติว่า หากกระทำความผิดดังกล่าวไม่ว่าภายในหรือนอกราชอาณาจักรต้องรับโทษด้วย ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาก็ยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

ฎีกาที่ ๑๙๕๐/๒๕๔๒ แม้จำเลยที่ ๓ มิได้อยู่ในฐานะเป็นตัวการในการปล้นเงินที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพราะขณะทำการปล้นจำเลยที่ ๓ อยู่ที่ประเทศไทยแต่พฤติการณ์ของจำเลยที่ ๓ ที่ร่วมวางแผนปรึกษากับผู้ร่วมกระทำความผิดเพื่อจะไปปล้นเงินดังกล่าว และให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการปล้นแก่ตัวการก่อนการกระทำความผิด ถือได้ว่าจำเลยที่ ๓ เป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานปล้นทรัพย์ จำเลยที่ ๖ ขับริยนต์ไปส่งจำเลยที่ ๑ กับพวกลงเรือข้ามฝั่งไปประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อไปปล้นเงินตามแผนการที่กำหนดไว้ ทั้งยังคอยอำนวยความสะดวกด้วยการไปรอรับโบกเสื้อคลุมให้สัญญาณภายหลังที่จำเลยที่ ๑ กับพวกกระทำการปล้นเงินแล้ว ถือได้ว่าจำเลยที่ ๖ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์แก่จำเลยที่ ๑ กับพวกทั้งก่อนและหลังกระทำความผิด จำเลยที่ ๖ จึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานปล้นทรัพย์ จำเลยที่ ๑ กับพวกได้ร่วมกันปล้นธนาคารในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วพาทรัพย์หนีเข้ามาในประเทศไทย คณะกรรมการปกครองกำแพงนครเวียงจันทน์ได้แต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจมาสมทบกับเจ้าพนักงานตำรวจของไทยเพื่อติดตามคนร้ายพร้อมของกลางมาลงโทษตามกฎหมาย เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้ได้รับการแต่งตั้งจากประเทศดังกล่าวได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นคนไทยต่อพันตำรวจเอก ส. หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดหนองคายแล้ว ดังนั้นพนักงานสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้งจากพันตำรวจเอก ส. ให้ทำการสอบสวนคดีนี้ จึงถือเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหาที่มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอฟังคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนโดยต้องดำเนินการที่จำเป็นทุกอย่างเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย เมื่อต่อมาอัยการสูงสุดได้มอบหมายให้พลตำรวจตรี ห. เป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ การสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการไปก่อนหน้านี้ย่อมถือว่าเป็นการสอบสวนโดยชอบไม่ต้องคำนึงว่าพลตำรวจตรี ห. ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนมาแล้วหรือไม่เพียงใด โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

แม้เอกสารที่โจทก์อ้างส่งศาลมิได้ระบุไว้ในบัญชีพยานโจทก์อันไม่ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ตามแต่เอกสารที่โจทก์อ้างส่งศาลคดีนี้ โจทก์เพียงใช้ประกอบคำเบิกความของพยานบุคคลซึ่งได้ระบุไว้ในบัญชีพยานโจทก์ จำเลยที่ ๒ มีโอกาสซักค้านพยานบุคคลของโจทก์ที่เกี่ยวกับเอกสารทุกฉบับที่โจทก์อ้างส่งศาลได้อยู่แล้ว ไม่ทำให้จำเลยที่ ๒ เสียเปรียบหรือหลงผิดในการต่อสู้คดี เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลย่อมมีอำนาจรับฟังพยานเอกสารเช่นว่านี้ได้เพราะเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา

๘๗ (๒) ประกอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

ฎีกาที่ ๖๕๑๖/๒๕๓๗ ความผิดเกิดขึ้นในทะเลหลวง นอกราชอาณาจักรไทย ศาลไทยจะลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นคนไทยในข้อหาความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘(๔) ได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(ก) แต่คดีนี้ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าผู้ตายซึ่งถือว่าเป็นผู้เสียหายเป็นใครบ้าง และไม่ปรากฏว่าจะมีผู้ใดซึ่งสามารถจัดการแทนผู้ตายได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕(๒) ได้ ดำเนินการร้องขอให้ศาลไทยลงโทษที่ปรากฏว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ขอให้ลงโทษก็เฉพาะผู้เสียหายทั้งสี่ที่ถูกปล้นทรัพย์และพยายามฆ่าเท่านั้น ฉะนั้นจึงลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นไม่ได้ คงลงโทษได้เฉพาะข้อหาปล้นทรัพย์และพยายามฆ่า ผู้เสียหายทั้งสี่ซึ่งผู้เสียหายทั้งสี่ได้ร้องทุกข์ขอให้ลงโทษจำเลยแล้วเท่านั้น โจทก์บรรยายฟ้องข้อหาปล้นทรัพย์ไว้ในข้อ ๑ ก. แยกต่างหากจากข้อหาฆ่าและพยายามฆ่าซึ่งอยู่ในข้อ ๑ ข. เพียงว่า จำเลยกับพวกร่วมกันใช้มีดและขวานเป็นอาวุธในการปล้นทรัพย์โดยใช้เรือบดซึ่งใช้ในการประมงเป็นยานพาหนะเท่านั้น ไม่ได้บรรยายว่าในการปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายด้วยถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยดังกล่าว ศาลย่อมไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๐ วรรคท้าย ได้เพราะเป็นการเกินคำขอที่โจทก์กล่าวในฟ้องไม่ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ คงลงโทษจำเลยได้เพียงฐานปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธและใช้ยานพาหนะเพื่อการทำผิดเท่านั้น หลังจากที่ได้จำเลยกับพวกปล้นทรัพย์ได้แล้ว ได้ถอยเรือไปอยู่ห่างจากเรือของผู้เสียหายทั้งสี่กับพวกประมาณ ๒๐ เมตร เพื่อรอดูเรือประมงลำที่ ๓ และลำที่ ๔ เข้ามาเทียบกับเรือผู้เสียหายทั้งสี่กับพวกแล้วลูกเรือประมงลำที่ ๓ ขึ้นไปพาพวกของผู้เสียหายทั้งสี่ที่เป็นหญิง ๖ คน ขึ้นไปบนเรือประมงลำที่ ๓ เสร็จแล้วเรือประมงลำที่ ๓ และลำที่ ๔ จึงแล่นออกไป หลังจากนั้นจำเลยกับพวกขับเรือประมงพุ่งเข้าชนเรือผู้เสียหายทั้งสี่กับพวกจนมีพวกของผู้เสียหายตกทะเลหายไปประมาณ ๒๐ คน นั้น ยังอยู่ในช่วงแห่งการปล้นทรัพย์ เพราะเป็นเวลาที่ใกล้ชิดต่อเนื่องจากการได้ทรัพย์และพาเอาทรัพย์สินที่ปล้นได้ไปเจตนาที่จำเลยกับพวกต้องการให้ผู้เสียหายกับพวกถึงแก่ความตายก็เพื่อปิดกั้นการที่ตนกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์นั่นเอง การพยายามฆ่าผู้เสียหายจึงเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปล้นทรัพย์ซึ่งต้องลงโทษตามกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ปัญหาข้อกฎหมายเหล่านี้แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกายกขึ้นวินิจฉัยเองได้ เพราะเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕,๒๒๕

ฎีกาที่ ๑๖๙๔/๒๕๕๕ จำเลยทั้งสองร่วมกันลักทรัพย์ของผู้เสียหายซึ่งเป็นนายจ้างเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๐ และร่วมกันปลอมใบส่งของ เล่มที่ ๓/๓ เลขที่ ๑๘ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๐ อันเป็นเอกสารสิทธิของผู้เสียหาย แล้วนำใบส่งของที่ทำปลอมขึ้นไปแสดงต่อ ส. กรรมการผู้จัดการของผู้เสียหายในวันเดียวกัน แม้การปลอมเอกสารดังกล่าวจะกระทำภายหลังจากจำเลยทั้งสองลักทรัพย์สำเร็จ แต่ก็เป็นกรกระทำที่เกี่ยวเนื่องกันโดยจำเลยทั้งสองมีเจตนาที่จะใช้เอกสารปลอมที่สร้างขึ้นเป็นหลักฐานเพื่อ

ปกปิดการกระทำของตนที่ได้ลักทรัพย์ของผู้เสียหายไป ความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอมกับความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์นายจ้าง จึงเป็นการกระทำโดยมีเจตนาเดียวกัน เป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษฐานร่วมกันลักทรัพย์นายจ้าง ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม ป.อ. มาตรา ๙๐ แม้จำเลยที่ ๒ จะไม่ฎีกาในปัญหานี้แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ และกรณีเป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาไปถึงจำเลยที่ ๑ ซึ่งมีได้ฎีกาด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕

โทษทางอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดประเภทของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายไว้ในมาตรา ๑๘ วรรคแรก ทั้งสิ้น ๕ ประเภทคือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

ฎีกาที่ ๑๗๕๕/๒๕๕๙ แม้ศาลอุทธรณ์รวมโทษจำคุกของจำเลยทั้งสามสืบกระหนงเข้าด้วยกันแล้วจึงลดโทษ จะเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากกว่าลดโทษแต่ละกระหนงเสียก่อนแล้วจึงรวมเข้าด้วยกัน เพราะการกำหนดโทษจำคุก ๑๒ เดือน ย่อมมีกำหนดเท่ากับ ๓๖๐ วัน น้อยกว่าจำนวนวันตามปีปฏิทินที่อาจมีถึง ๓๖๕ วัน หรือ ๓๖๖ วัน สุดแล้วแต่ว่าจะเป็นปีอธิกสุรทินหรือปีจันทร์คติก็ตาม แต่คดีนี้ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๗ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยกระหนงละ ๕ ปี รวม ๓๐ กระหนง เป็นจำคุก ๑๕๐ ปี ไม่ว่าศาลอุทธรณ์จะรวมโทษก่อนแล้วลดโทษเป็นจำคุก ๗๕ ปี หรือลดโทษก่อนแล้วรวมโทษเป็นจำคุก ๖๐ ปี ๑๘๐ เดือน ก็ตาม ศาลอุทธรณ์ก็ต้องลงโทษจำคุกจำเลย ๕๐ ปี ตาม ป.อ. มาตรา ๙๑ (๓) การรวมโทษก่อนลดโทษให้แก่จำเลยย่อมไม่เป็นผลร้ายแก่จำเลยจนถึงกับต้องแก้ไขโทษจำคุกจำเลยเสียใหม่

กักขัง (มาตรา ๒๓-๒๗)

เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

“โทษกักขังแทนโทษจำคุก” หรือ “เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง” หมายความว่า ความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน ถ้าผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกจริงๆ มาก่อน ยกเว้นเป็นโทษเพราะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังมีกำหนดไม่เกิน ๓ เดือน แทนโทษจำคุกนั้นก็ได้ เช่น โทษฐานละเมิดอำนาจศาล เป็นต้น

มาตรา ๒๗ ถ้าในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังตามมาตรา ๒๓ ได้รับโทษกักขังอยู่ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังว่า

(๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง

(๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ

(๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องได้รับต่อไป

“เปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก” ใช้สำหรับผู้ที่ถูกกักขังไว้ตามมาตรา ๒๓ เท่านั้น การกักขังประเภทอื่นๆ ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกได้ เช่น การกักขังแทนค่าปรับมาตรา ๒๙ เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกไม่ได้เพราะหากเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกได้ย่อมมีผลให้ผู้นั้นต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าเดิมซึ่งเป็นเพียงโทษปรับเท่านั้น

เมื่อความปรากฏแก่ศาล หรือ พนักงานอัยการ หรือ ผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังแจ้งให้ศาลทราบ

(๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง

(๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ

(๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่เหลืออยู่

ปรับ (มาตรา ๒๘-๓๑)

มาตรา ๒๘ ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล

มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

มาตรา ๒๙/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทำความผิดหรือหลายความผิด ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องหาโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องค่าพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องหาโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที

มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องหาโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องหาโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรา ๓๐ ได้ และถ้าผู้ต้องหาโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติดังกล่าวและความผิดของผู้ต้องหาโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงานบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติดังกล่าว ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องหาโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องหาโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องหาโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นับบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องหาโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด